

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЄВРОПІ: ІСТОРІЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

м. Умань

6 жовтня 2022 р.

Міністерство освіти і науки України

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво»

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана

Франка

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЄВРОПІ: ІСТОРІЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції

Умань

2022

Схвалено вченою радою історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, протокол № 5 від 14 жовтня 2022 року

Інтеграційні процеси в Європі: історія, розвиток та перспективи : зб. матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (м. Умань, 6 жовтня 2022 р.). Умань, 2022. 166 с.

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками Всеукраїнської наукової «Інтеграційні процеси в Європі: історія, розвиток та перспективи» (м. Умань, 6 жовтня 2022 р.). Матеріали конференції розкривають історичні аспекти європейської інтеграції, аналізується сучасний стан євроінтеграційних процесів. Значну увагу приділено питанням взаємовідносин України з Європейським Союзом та євроінтеграційній політиці України.

Матеріали будуть актуальними для студентів, молодих вчених, науковців і викладачів, органів державної влади, які цікавляться питаннями євроінтеграції.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори, а також (для студентів і аспірантів) наукові керівники.

© Історичний факультет
УДПУ ім. П. Тичини, 2022

© Автори статей, 2022

ЗМІСТ

Арістова А.В. Російсько-українська війна: геоконфесійні наслідки для Європи.....	6
Бабак О. І. Цінності об'єднаної Європи в історичному контексті та їх екстраполяція на українське суспільство.....	9
Бержанір А. Л. Політичний плюралізм як чинник демократизму політичних систем європейських країн.....	13
Біляєва С. О. Литва – Польща – Україна у XIV – XVI ст. (за матеріалами археологічних досліджень).....	17
Бровко А. Г. Розвиток інформаційного суспільства як складова євроінтеграційної політики України.....	20
Галів М. Д. Європейські цивілізаційні візії західноукраїнських істориків освіти у 1920–1930-ті рр.....	25
Галів У. Б., Баран Г. М. Лексичні повтори у публіцистиці Оксани Пахльовської (на матеріалах книги «Ave Europa»).....	30
Голобородько В. М. Україна в орбіті Східного партнерства: витоки, завдання, перспективи.....	33
Герасименко М. О. Становлення та еволюція євроінтеграційної політики Республіки Молдова (1991 – 2020).....	38
Гордієнко В. В. Роль Священної Римської імперії у формуванні сучасної єдиної Європи.....	42
Гордієнко Г. М. Вступ до Європейського Союзу країн Балтії: передумови, етапи, результати.....	45
Горохівський П. І. Спроби керівництва РФ реалізувати «доктрину обмеженого суверенітету».....	48
Гранд М. Р. Діяльність Костя Паньківського в еміграційний період існування УЦК (липень 1944 – березень 1945 рр.).....	52
Дрогомирецький Б. Я. Роль кіберпростору в інтеграційних процесах Європи.....	56

5. Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи: монографія / Ю. Щербакова. Київ: Академія, 2014. 208 с.
6. Киридон А. М. Євромайдан / Революція Гідності: причини, характер, основні етапи. *Історична пам'ять*. 2015. Вип. 33. С. 17-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ip_2015_33_4
7. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
8. Прищепа Я. «Приєднання Молдови та Грузії до ЄС – національний інтерес України» – Климпуш-Цинцадзе. *Суспільне. Новини*. URL: <https://suspilne.media/250628-priednanna-moldovi-ta-gruzii-do-es-nacionalnij-interes-ukraini-klimpus-cincadze/>

*А. Л. Бержанір,
кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри соціальних і правових дисциплін,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

ПОЛІТИЧНИЙ ПЛЮРАЛІЗМ ЯК ЧИННИК ДЕМОКРАТИЗМУ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

В умовах функціонування демократичного суспільства існує політичний плюралізм як організаційно та юридично оформлена множинність політичних, соціальних та інших структур. Носії різноманітних інтересів мають та реалізують у практичній діяльності конституційно гарантоване право на об'єднання з метою їх висловлення і захисту.

У такому розумінні політичний плюралізм реалізовується як один із фундаментальних принципів державного устрою (політичного режиму), відповідно до якого політичне життя повинно включати багато різних політичних і соціальних груп, партій, організацій, ідеї яких перебувають у постійному змаганні, конкурентній боротьбі.

За таких умов, у суспільстві гарантована одночасна діяльність багатьох організованих політичних сил, політичних, соціальних або економічних теорій, думок, які мають гарантоване право на існування, конкуруючи між собою за високе місце у електоральному рейтингу.

Як стверджує А. Славко [1], усі ці позиції сходяться на тому, що плюралізм передбачає багатоманітність, альтернативність, варіанти вибору у сфері ідеології, політики, релігії, філософії і права. На важливість ролі плюралізму у суспільстві вказує, зокрема, стаття 2 Договору про Європейський Союз, яка називає його однією з цінностей Європейського Союзу та активність Комітету Міністрів Ради Європи, який періодично оновлює рекомендації щодо плюралізму в медіа.

Виникнення плюралістичних співтовариств у європейських країнах не є випадковим. Ці суспільства є результатом прийнятих рішень та громадських дій у вигляді системного державного управління, сильних інститутів громадянського суспільства та розумних заходів державної політики, які сприяють розвитку поваги до різноманіття. Внаслідок цього сама ця множинність стає суспільною цінністю, а громадяни мають можливість повною мірою реалізувати як свої права, так і виконувати обов'язки.

Плюралістичні західні суспільства сприяють однаковій участі усіх людей у політичному, економічному і культурному житті країни. Таким чином, гарантується можливість особистостям чи соціальним групам висловити свою мовну, культурну та релігійну самобутність у рамках громадянського суспільства. Використання цих механізмів практики плюралізму є важливими чинниками реалізації демократизму європейських країн, сприяння справедливому і повсюдному людському розвитку.

Моральні принципи справедливості і поваги до особистості, таким чином, лежать в основі плюралістичної етики та є механізмами забезпечення балансу між деколи конкуруючими між собою колективними правами і правами людини. Повага до відмінностей та різноманітностей залежить від можливості визнання і реалізації альтернативних точок зору.

У науковій літературі зміст політичного плюралізму як чинника демократизму політичних систем країн Європи інтерпретується на основі таких узагальнень:

– по-перше, аналіз праць філософської, політологічної наукової літератури щодо трактування суті плюралізму дозволяє стверджувати, що в його основу закладено принцип свободи і вибору, що призводить до різного роду суспільної диференціації, виникнення суспільних груп, політичних партій тощо. При розумінні й у подальшому запровадженні політичного плюралізму важливими є визнання конкуренції як основи співіснування між її рівноправними елементами та створення відповідно для цього правового поля;

– по-друге, політичний плюралізм як об'єктивне явище, корелює з іншими, збагачуючи свою суть, так і наповнюючи їх новим змістом. Найбільш споріднені можна згрупувати відповідно до того, яку грань політичного плюралізму вони розкривають. На нашу думку, це розподіл наступний: інтерес, ідеологія, толерантність (культурологічні індикатори плюралізму); група, партія, партійна система (інституційні індикатори); конкуренція, діалог, партнерство, протистояння, боротьба (процесуальні індикатори); інтеграція/дезінтеграція; стабільність/нестабільність (індикатори результативності);

– по-третє, варто зважати на те, що взаємовпливовість між явищами може посилювати чи послабляти як позитивні, так і негативні аспекти кожного з них. Характер взаємовпливу, на наш погляд, визначають особливості конкретного суспільства: історичні, економічні умови його розвитку, політичні та правові традиції, рівень політико-правової культури як еліти, так і пересічних громадян тощо [2, с. 34–35].

Правильне розуміння плюралізму, підкреслює В. Завгородня [3], сприйняття його як цінності громадянським суспільством і державою є нині надзвичайно важливим і для України, не лише в контексті європейської інтеграції, але й в зв'язку з необхідністю пошуку балансу між заохоченням різноманіття в соціальному, політичному й духовному житті та захистом

національних інтересів і української ідентичності в умовах зовнішньої воєнної та інформаційної агресії.

Отже, у країнах Європи на сучасному етапі їх розвитку створено політико-правові умови для функціонування системи політичного плюралізму. Можливість громадян усвідомлювати різні політичні погляди, що виражаються, наприклад, у політичних платформах партій, визначається найважливішою ознакою сильного демократичного суспільства.

Важливим також є встановлення компромісу і пошук консенсусу, побудованого на добровільному самообмеженні та стриманості сторін, їх взаємних кроках назустріч один одному. Плюралізм не визнає руйнівних насильницьких форм вирішення конфліктів на кшталт революцій чи громадянських воєн.

Саме тому політичний плюралізм є однією із засад демократії та розглядається політичною наукою як основне джерело розвитку суспільно-політичного життя, яке базується на свободі волевиявлення та альтернативного політичного вибору різних політичних або соціальних сил.

Список використаних джерел

1. Славко А. С. Плюралізм в освіті як цінність: підхід ЄСПЛ. *Інститут управління і права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*, 2019. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI.pdf

2. Остапенко Марина Політичний плюралізм: багатогранність змісту. *Політичний менеджмент*. 2011. № 11. С. 29–36.

3. Завгородня В. М. Плюралізм як цінність у праві Європейського Союзу. *Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти* : матеріали III Всеукр. за міжнар. участю наук.-практ. конф., м. Полтава, 25–26 жовтня 2018 р. Полтава, 2018. 224 с. URL: <http://pli.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/Zbirnyk-2018-%D0%B5%D0%BB.pdf#page=28>